

ФІЛОСОФІЯ ЗОСЕРЕДЖЕННЯ ПОШУКІВ КЕРІВНИКІВ НА ДИСПОЗИЦІЇ МІЖ «ЗОВНІШНІМ» І «ВНУТРІШНІМ»

Юшин Сергій Олександрович

доктор екон. наук, професор, г.н.с.

ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААНУ

УКРАЇНА

Сучасна цивілізація проголошує швидке входження до стану Глобального інформаційного суспільства (Окінавська хартія, 2000 р.), якому притаманним є процес цифровізації усіх сторін людського буття. Але ж доречно не забувати й про ризики, які завжди супроводжують усі досягнення на шляху поглиблення розподілу праці, тобто спеціалізації. Очікування від «штучного інтелекту» тих «панацей», які мають бути наслідком всебічно осмислених зусиль природного інтелекту, можуть виявитися нездійсненими. М. Хайдеггер стверджував: хоча людина – мисляча (осмислююча) істота, але сьогодні вона рятується втечею від мислення (заперечуючи це), не розрізняючи два види мислення – обчислююче (світ як об'єкт, відкритий для атак обчислюючого мислення) та осмислююче (для нього часом необхідні вищі зусилля та вміння чекати) [1: с. 103, 104, 107].

Ще Платон наводив приклад ризиків, обумовлених введенням писемних знаків: «У душі тих, що їм навчилися, вони вселяють забудькуватість, бо буде позбавлена вправи пам'ять: пригадувати стануть ззовні, довіряючись письму, за сторонніми знаками, а не зсередини, самі собою» – «відповідно до природи» підтримувати «рівновагу між внутрішніми та зовнішніми рухами» [2: с. 185-186; 3: с. 496]. Саме на диспозиції між внутрішніми та зовнішніми факторами управління розбудовував свою теорію кібернетики Н. Вінер [4: с. 313-314]. На роль *філософії* постійного розвитку вказав К. Шваб, який пропонує вирішення «філософського питання: як нам зберегти свою індивідуальність, на основі якої можливі демократія та різноманітність людей, у цифрову епоху?» [5: с. 74, 119].

Формально, роль *філософії* у практичній управлінській діяльності ніхто не заперечує. Так, в Указі Президента України № 810 (1998 р.) «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» говориться, що ідеологія реформи – сукупність *філософських*, етичних, правових, політичних та інших ідей і поглядів. Але у наступному періоді категорія *філософія* так і не знайшла повного розкриття. У Розпорядженні Кабінету Міністрів України № 442-р (2018 р.) вказується, що «за роки незалежності в Україні фактично не змінилась *філософія* функціонування підприємств, орієнтована на державну підтримку та отримання державних замовлень». Та чи зазначена орієнтація підприємств не стала наслідком *філософії* держави, спрямованої на максимум адаптації до зовнішніх факторів розвитку? З одного боку, Господарський кодекс України у ст. 5 проголошує оптимальне поєднання державного регулювання макроекономічних процесів та ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання, а у ст. 11 виключає можливість надання передбачених законом пільг та переваг у здійсненні господарської діяльності тим суб'єктам господарювання, які не враховують суспільні інтереси, відображені в програмних документах економічного і соціального розвитку.

Сучасна підготовка менеджерів базується на визнанні, по-перше, значення *філософії* як активатора природного інтелекту керівника, по-друге, взаємодії між різними елементами організації (т. е. *внутрішні* змінні), і взаємозв'язку між організацією і довкіллям (т. е. *зовнішні* змінні) [6: с. 10, 235-240]. У значній мірі такий підхід до менеджменту своїм витоким має положення Аристотеля, який вказував, що хоча «сутність не хоче бути погано керованою» [7: с. 319], але на практиці «одними державами керують добре, іншими погано» [8: с. 293]. Чому так? На це він відповідає таким чином: «всі види державного ладу руйнуються або від *внутрішніх*, або від *зовнішніх* причин»; «власне благо ... не може існувати незалежно від господарства та устрою держави», тому керувати мають ті, які «здатні розуміти, у чому їхнє власне благо і в чому благо людини; такі якості ми приписуємо тим, що керує господарством чи державою», який має займатися «політикою чи філософією» [8: с. 176-177, 181, 381, 544]. Отже, тим самим Аристотель підтвердив принципову неможливість доброго управління без *філософії* та її інструментального бачення «*внутрішнього*» і «*зовнішнього*».

К. Шваб вказує: «системний вплив цифрової революції (цілісні *зовнішні* та *внутрішні* перетворення всіх систем по всіх країнах, компаніях, галузях та суспільстві в цілому) зумовлює безпрецедентні зміни парадигм в економіці, бізнесі, соціумі в кожній окремій особистості, змінює не тільки те, що і як ми робимо, але і те, ким ми є» [5: с. 9]. Необхідність таких змін визнана і в Україні з огляду на суттєве підвищення рівня кваліфікаційних вимог до керівників (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2022 р. № 154-р), куди включені: розуміння актуальних проблем та викликів у відповідній сфері державної політики; бачення загальної картини у сфері своєї відповідальності; визначення напрямів розвитку та покращень у сфері своєї відповідальності; уміння перетворювати довгострокові цілі і концептуальне бачення на конкретні задачі та показники їх виконання, чіткі та послідовні дії; абстрактне мислення: здатність до логічного мислення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

Висновки. Прискорення цивілізаційних процесів у частині інформаційних змін і цифровізації ще не отримало свого всебічного *філософського* підґрунття. На певному етапі це може перевести управлінську діяльність (від підприємств до держави) на формально-механістичні рейки, що стане на заваді визначення керівниками найбільш доцільної диспозиції між *внутрішніми* та *зовнішніми* факторами, без чого їх спроби системних реформаций будуть зведені нанівець.

Список використаних джерел:

- [1] Хайдеггер М. (1991). Разговор на проселочной дороге. Сб. (пер. с нем.) Москва. Высш. Школа.
- [2] Платон. (1993). Собр. соч. В 4 т. Т. 2. (пер. с др.греч.). Москва. Мысль.
- [3] Платон. (1994). Собр. соч. В 4 т. Т. 3. (пер. с др.греч.). Москва. Мысль.
- [4] Винер Н. (1983). Кибернетика, или управление и связь в животном и машине. (пер. с англ.). Москва. Наука.
- [5] Шваб Клаус. (2016). Четвертая промышленная революция. (пер. с англ.) Москва. Форм.
- [6] Мескон М.Х. Альберт М. & Хедоури Ф. (2006). Основы менеджмента. (пер. с англ.). Москва. Вильямс.
- [7] Аристотель. (1976). Соч. в 4-х т. Т. 1. (пер. с др.греч.). Москва. Мысль.
- [8] Аристотель. (1983). Соч. в 4-х т. Т. 4. (пер. с др.греч.). Москва. Мысль.